

Frederik Borgbjergs tale i Folketinget

Taler

Frederik Hedegaard Jeppesen
Borgbjerg
Førende taler for
Socialdemokratiet

Dato

10. marts 1902

Sted

Christiansborg

Vi forstaa ikke denne Flothed, vi forstaa ikke den Rundhaandethed, hvorved man lader Millionerne strømme ud af Statskassen til de besiddende; vi forstaa det saa meget mindre efter den Lære, vi fik forleden af Finansministeren, at Danmark er et lille, meget fattigt Land, saa fattigt, at man her kun har Ret til 3 Kr. om Dagen i Dagløn; tjente man mere, fik man i Grunden mere, end man havde Ret til. Finansministeriet forklarede os, at naar vi Rigsdagsmænd fik vore 6 Kr. om Dagen i det halve Aar, saa havde vi faaer, hvad der tilkom os for hele Aaret; mere havde vi ikke Ret til. Hvorledes kan Finansministeren da gaa med til at forhøje Godsejernes Dagløn med en Snes Kr. om Dagen? Er det ikke mere, end de have Ret til? Er der nogen Grund til en saadan Daglønsforhøjelse for de Herrer Godsejere? Jeg synes, at vi her i Tinget snarere kunde trænge til det end de, vi, som sidde her og lovgive og somme Tider blive forgiftede af den Luft, vi indaande i de skandaløse Udvalgsværelser, der bydes Danmarks Rigsdag.

Den højtærede Finansminister forklarede os altsaa forleden, at vi leve i et lille, meget fattigt Samfund. Det havde undret ham selv, hvor fattigt det var, men han havde faaet det bekræftet flere Gange fra statistisk Bureau. Nu, jeg undrer mig i og for sig slet ikke over, at vort Land er saa fattigt, som den højtærede Minister skildrede det. Det undrer mig slet ikke, thi naar vi have Raad til f. Eks. at lade en 3°-4°.000 kraftige Mennesker gaa arbejdsløse, naar vi ikke sætte dem i Beskæftigelse og lade dem udføre nyttigt, samfundsgavnligt Arbejde, maa Samfundet blive fattigere, end det vilde blive, hvis alle Kræfter i Samfundet beskæftigedes paa passende Maade. Det undrer mig ikke, at Samfundet bliver fattigere, naar man har Raad til aarlig at udgive en Snes Millioner Kr. til et unyttigt Militærvæsen. Det undrer mig ikke, at Samfundet bliver fattigere, naar vi have Raad til at holde en Mængde overflødige Embedsmænd bl.a. til en Toldetat, der er ret overflødig. Det undrer mig ikke, at Samfundet maa blive fattigt, naar man opfører Fængsler og Fattiggaarde i Stedet for

Opdragelsesanstalter. Overhovedet laa der i den højtærede Ministers Udtalelser et af de stærkeste Angreb paa den nu bestaaende Samfundsordning, som jeg nogen Sinde har hørt fra den Side. Ellers siger man gerne, at det nuværende Samfund ganske vist ikke har forstaaet at fordele Rigdommen, men det har dog formaaet at skabe Rigdomme, og saa finder man, at det dog er bedre at have et Samfund, i hvilket der findes Rigdomme, selv om de ere daarligt fordelte, end at have en retfærdig Fordeling, under hvilken alle ere fattige. Men nu siger den højtærede Finansminister, at det Samfund som Højre og Venstre holde paa, ikke blot ikke fordele Goderne retfærdigt, men heller ikke kan skabe Rigdomme, kort sagt, det er et usselt Samfund. Men hvorfor da holde paa dette Samfund? Hvorfor da ikke gaa med os til en Samfundsordning, under hvilken Arbejdsløsheden kom ud af Verden, hvor Arbejdet blev planlagt, saaledes at der f. Eks. ikke behøvedes 11-12.000 Detailhandlere for at fordele de Varer, Samfundets Borgere har Krav paa, men hvor Arbejdet blev planmæssigt fordelt? Vilde man gaa med dertil, vilde man se, hvordan der vilde opstaa Rigdom, idet man ogsaa vilde spare Udgiften til meget af det nuværende overflødige, først og fremmest til Militærvæsenet, og der vilde finde en stærk Forringelse Sted af Udgifterne til Fattig- og Forsørgelsesvæsenet, idet man ville naa til en fornuftig Opdragelse af alle Samfundets Borgere.

Samfundet er altsaa fattigt, sagde den højtærede Finansminister. Dog have vi Raad til at lette Samfundets Fælleskasse for hen ved 2 Mill. Kr. til Skattelettelser for de besiddende i Samfundet, for dem, der have over 3 Kr. Daglig, hvilket skulde være den normale Indtægt efter den højtærede Finansministers Forklaring. Vi staa altsaa overfor en Situation, hvor man fra Venstreregeringens Side ikke vil give Husmanden toldfrit Salt til hans Fedtebrød uden at kræve Erstatning derfor, men hvor man ikke tager i Betænkning at give Godsejerne en Skattelettelse paa 4-5.000 Kr. aarlig uden at kræve Erstatning. Vi staa i en Situation, hvor man fra Regeringens og Flertallets side nægter at forhøje en Arbejders Løn fra 2 1/2 til 3 Kr. om Dagen, thi, siger den højtærede Finansminister, med en saadan Forhøjelse ville disse Arbejdere komme over det Gennemsnit, der egentlig passer sig for Arbejderklassen, - men samtidig tager han ikke i Betænkning at give en Godsejer en daglig Forhøjelse af hans Indtægter paa 20-30 Kr. Naar disse Skattelove gaa igennem, vil en Godsejer med 500 Tdr. Hartkorn, en saa betydelig Kapital som 1 1/2 Mill. Kr. og en saa betydelig aarlig Indtægt som 100.000 Kr., jo saa faa en Skattelettelse paa 6.750 Kr.

Det er nemt at regne ud. Han faar nemlig, naar vi opgør Differencen mellem

den ny Ejendomsskyld og de gamle Hartkornsskatter til Amt og Stat, en Skattelettelse af 20 Kr. pr. Td. Hartkorn, det er altsaa en Skattelettelse paa 10.000 Kr. Til Gengæld skal han svare Formueskat af 1 1/2 Mill. Kr., det er 750 Kr., - det er en ussel, lav Formueskat, der er sat, næsten ingen Ting, 0,5 pro mille. Endvidere skal han af sin Indtægt, 100.000 Kr., svare en Indtægtsskat af 2,5 pet., det vil sige 2-500 Kr. Det bliver altsaa i alt en ny Skat af }250 Kr., og drage vi den fra Skattelettelsen, 10.000 Kr., bliver der altsaa tilbage 6.750 Kr. aarlig, som vi give en saadan Godsejer. Fordeler man denne Skattelettelse paa 300 Arbejdsdage - hvis man kan tale om Arbejdsdage i en Godsejers liv - vil det blive 22 1/2 Kr. om Dagen en saadan Godsejer tjener gennem disse Love. Der sidder ved min Side en nødlidende Agrar, der siger, at han trænger til den Skattelettelse. Jeg kan dog ikke tro, at en Godsejer, der efter det Eksempel, jeg opstillede, har en Aarsindtægt af 100.000 Kr., skulde være trængende til den.

Naar vi nu se paa disse Skatteloves almindelige Virkning og særlig paa den finansielle Virkning, som jeg her har skildret, spørge vi os ikke blot, om dette er retfærdigt og demokratisk, men vi sige ogsaa: Hvad skal det blive til med alle de Reforme, Befolkningen venter og navnlig venter efter Systemskiftet? Ja, vi have faaet Løfte om en Toldreform. Men hvorledes vil denne Toldreform komme til at se ud, naar vi give en Finanslov med et Underskud paa 5 Mill. Kr. og vedtage Love, som medføre en Indtægtsnedgang af 7 Mill. Kr. for Statskassen? Vi kunne ikke uden Bekymring se paa disse Hindringer, disse Skattelove i virkelig- . heden lægge for en god Toldreform, skønt naturligvis efter Regeringens Erklæring disse Skatteloves Gennemførelse netop er en Betingelse for en Toldreform efter den vilkaarlige Rækkefølge, som Regeringen en gang har opstillet. Hvad skal det blive til med de store Krav om bedre Opdragelse for hjemløse og forvildede Børn, det krav, som den ærede Justitsminister i Efteraaret ved Finanslovens første Behandling lovede at imødekomme? Og hvad skal det blive til, med Tuberkulosesagen eller med et forbedret Skolevæsen og med en forbedret Alderdomsunderstøttelse? Hvor faa vi midlerne fra til disse Reforme, der kræves af den store, ubemidlede Befolkning? Jeg tillod mig ved første Behandling af Skatteforslagene at sige, at de agrariske Love bleve stadig fyldigere og fyldigere under deres Vandring frem og tilbage gennem Tingene, medens de so eia le bleve stadig magrere. Det er jo blevet bekræftet i disse Dage. Se paa disse Skattelove, som man er i færd med at tilbyde Godsejerne, og se saa paa denne Stump Alderdomslov, som Godsejerne i det andet Ting i dette Øjeblik tilbyde os, og man vil da indrømme, at det er rigtigt, hvad jeg sagde, at Reformforslaget for de fattige gamle er skrumpet ned til næsten ingenting oppe i det andet Ting,

og alligevel tilbyde vi gladelig de store, de vældige Skattelettelser, her er Tale om.

Er det nu ogsaa demokratisk Politik dette, saadan uden videre at give alle sine Æbler fra sig uden at faa en eneste Pære i Stedet? Er det rigtigt at tilbyde det andet Ting disse fede Tiendelove og Skattelove uden at sikre os Spor til Gengæld til Fordel for de fattige og ubemidlede? Det forekommer mig, at man her i Tinget efterhaanden ræsonnerer mere og mere godsejerligt, og det vil desværre sige mere og mere ulogisk. Man siger her ved Skattelovene, hvor Godsejerne i 1850erne fik en Erstatning for at svare Skat i al Fremtid Den uretmæssige Fordel, som Godsejerne fik den Gang, kunne vi ikke berøve dem. Paa den anden Side, naar der er Tale om Tienderne, siger man: Den vældige uret, der blev gjort mod Landmændene for 300-400 Aar siden, maa gøres god mod den nuværende Slægt. Man siger til den ene Side: En Uret, som blev begaaet for 300-400 Aar siden, skal gøres god igen ved at ophæve den, men den uretmæssige Fordel for 50 Aar siden skal blive staaende. Jeg ser ikke Logikken i det Ræsonnement. Jeg synes, det ene slaar det andet ihjel. Den eneste Sammenhæng, der er i det, er, at de faa vedtaget noget, som er Godsejerne til Fordel, og som er Godsejerne velbehageligt. Disse Skatte loves Gennemførelse vil gøre dette klart. Derfor maa, vi for saa vidt ønske, at de hurtigst muligt blive gennemførte. Før vil ikke Befolkningen blive klar over, hvilket Blændværk det er, hvad det er for Kejserens ny Klæder, det her drejer sig om. Det synes, at det skal være nødvendigt, at der kommer en Skuffelse og Misfornøjelse Landet over med disse Skattelove, som man ikke hidtil har set Mage til ved nogen gennemført Lov. Jeg gratulerer Flertallet til den Skuffelse og Misfornøjelse, som disse Skatteloves Gennemførelse vil medføre, den Skuffelse og Misfornøjelse, der vil opstaa blandt Landarbejderne, Haandværkerne, Husmændene, Smaabønderne i Hedeegnene. Bønderne i Vestjylland og Nordsjælland og Bønderne i alle de magre Egne landet over. Den Misfornøjelse og den Skuffelse vil forberede Jordbunden for Socialdemokratiets Organisation. Og jeg forudsiger endvidere, at disse Skatteloves Gennemførelse vil give Signalet til en vældig Landarbejderbevægelse, og for saa vidt maa jeg naturligvis ogsaa ønske, at disse Love endelig en Gang blive til Virkelighed. Det er klart nok, at naar Landarbejderne se, at man fra Rigsdagens Side efter Systemskiftet, fra Venstre, der er kommen til Roret, først og fremmest tænker paa at give Godsejerne en Daglønsforhøjelse af 22 1/2 Kr. uden Arbejde fra deres Side, ville Landarbejderne og Husmændene tænke ved sig selv: Var det ikke rimeligt, at vi fik en Part deraf? Og siden Rigsdag og Regering have givet de andre en Præmie og kun givet os hæderlig Omtale, maa vi hjælpe os selv. Naar Regering og

Rigsdagen, det Venstre, der nu er kommet til Magten, glemme os og kun tænke paa de store, maa vi hjælpe os selv ved at danne Fagforeninger, og søge Fagorganisationens Selvhjælp. Saa vil Talen om det betrængte Landbrug ikke længere hjælpe, thi saa have de betrængte Landmænd jo i hvert Fald faaet dette i Merindtægt, og af dette maa de i hvert Fald kunne svare en Del i forhøjet Løn til Landarbejderne. Det vil ogsaa være nødvendigt af andre Grunde, thi det er klart, at den Skattelettelse, der her bydes de besiddende Landmænd, har kun Betydning for de nuværende Besiddere, for Landbruget i det hele har den ingen som helst Betydning. Den Godsejer, jeg talte om, der faar en Skattelettelse af 6.750 Kr., faar en Hartkornslettelse af 10.000 Kr., saa at Værdien af hans Gods faktisk forøges med 1/4 Mill. Kr. Sælger han det Dagen efter, kan han putte denne 1/4 Mill. Kr., der skænkes ham som Nationalgave i Lommen og kan anbringe Pengene i Aktieselskabet, de Aktieselskaber, som vi nu ædelmodig fritage for Statsskat, saa ar han altsaa ikke kommer til at svare Skat af denne Formueforøgelse. Men Godsejeren, der i Overmorgen sidder paa det købte Gods, er akkurat lige saa betrængt og nødlidende som den anden Godsejer var Dagen før, vi gennemførte disse Skattelove. Efter en Menneskealders Forløb ville de enkelte Landmænd sidde lige saa haardt i det som nu, der vil kun være den Forskel, at medens der nu betales Afgifter til Samfundet, vil den samme eller en større Afgift være at betale til de private Kapitalister. Om at hjælpe Landbruget som saadant kan der slet ikke være Tale ved disse Love. Men skal det forhindres, at denne Afgift til Samfundet bliver overført til private, skulle vi sørge for, at Pengene blive paa Landet, er den eneste Maade, hvorpaa det kan gøres, den at skaffe en Forhøjelse af Landarbejdernes Dagløn. Derved føre vi den Gave, der nu sendes ud over Landet, over paa Landarbejderne. Og det kan kun ske ved en Fagorganisation. Hvis Daglønnen forhøjes, vil ikke saa stort et Udbytte af Jorden kunne gaa over til Prioritetsrente til de private Kapitalister.

Jeg tænker, at naar den Dag kommer, da disse Love endelig vedtages, vil der gaa en mægtig Bevægelse gennem hele Danmark, idet Husmænd og Landarbejdere ville sige: Nu maa Tiden være kommen, da de betrængte Landmænd kunne give os lidt mere Dagløn. Hvad om den Godsejer, der faar en daglig Merindtægt af 22 1/2 Kr. - han kunde dog drikke et ekstra Glas Champagne for det - og de 20 Kr. saa bleve fordelt til 40 af hans Husmænd, saa at de fik 50 Øre mere om Dagen hver! Det ville være ganske rimeligt, og jeg tænker ikke, at Landarbejdere og Husmænd paa saadanne Godser vil være længe om at regne det ud. Jeg ved nok, at en af de største Godsejere i det andet Ting, som med Glæde skovler disse Penge ind, vil kaste sine Husmænd ud, naar de kræve 10 Øre mere i Dagløn.

(Formanden: Det vil ikke være heldigt at omtale Medlemmer af Tingene i deres private Virksomhed.)

Jeg vil da sige, at en eller anden af Landets største Godsejere vil kaste sin Husmænd ud, naar de kræve 10 Øre mere om Dagen, men saa vil det gentage sig, som skete for 2-3 Aar siden, da en fattig Husmand maatte Godset og kørte ned ad Alleen paa den lille Fjælevogn, hvorpaa hans fattige Ejendele laa. Han satte sig bagpaa og spillede paa sin Harmonika, og det, han spillede var Socialistmarchen. De kunne tro, mine Herrer, at der vil blive spillet paa Harmonika, naar disse Skattelove blive gennemførte, og det bliver Socialistmarchen, der bliver spillet. Harmonikaerne med Socialistmarchen ville komme til at gaa omkring i alle Danmarks Kommuner. Den i Dag, da disse Skattelove træde i Kraft, kunde jeg ønske, at der blev holdt 1.000 Landarbejder- og Husmandsmøder, et i hver Kommune, og at man der havde Mænd, som toge sig for nøjagtigt at undersøge, hvad Proprietær Studenstrup og Godsejer Gyldenstjært og alle disse Mænd rundt omkring havde faaet i daglig Merindtægt ved Hjælp af Skattelovene, og som saa sagde til Landarbejderne og Husmændene: Kræv nu eders Part deraf! Saa ville vi faa at høre fra de Herrer Agrarers Side om den om sig gribende Materialisme, om de frygtelige Krav, der efterhaanden stilles, om den Klassepolitik, hvorved man søger at rive Statskassens Midler til sig. Man vil faa alt dette at høre om Materialisme, Klassestræb, Misundelse, Begærlighed osv. Men jeg tror, at Virkningen deraf vil udeblive efter disse Skatteloves Gennemførelse. Den lille Husmand, som ved disse Skattelove modtager i Øre, hvad Gaardmanden modtager i Kroner, Proprietærene i 10-Krone-Sedler og Godsejerne i 100-Kronesedler - det er de Herrer stignende Skala, saaledes ser den ud - ville med den største Sympati se paa Landarbejderbevægelsen, se paa, at hans Slægtninge og Venner blandt Landarbejderne slutte sig sammen for at faa Del i disse Statsgaver, som vi her øse ud til de besiddende. Og Landhaandværkeren, som faar forhøjet Skat, vil med Glæde se derpaa og hjælpe sine Venner og Bekendte i Landarbejderstanden til at organisere sig, for at de ogsaa kunne faa Part i Statens Millioner. Borgerne i Købstæderne, der faa højere Skat ved disse Love, for at Godsejerne kunne faa en vældig Skattelettelse, ville med den største Sympati se paa, at Landarbejderne organisere sig for at fravriste Godsejerne en Part af den Skattelettelse, de her faa. Det, antager jeg, bliver Virkningen af disse Skattelove - den bedste Virkning af disse Skattelove - at de ville give Stødet til en mægtig Landarbejderorganisation Danmark over.

Kilde

folketingstidende.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Folketingstale, Politisk tale, Socialdemokratiet

Relateret

18. oktober 1907

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/frederik-borgbjergs-tale-i-folketinget-io-marts-1902>